

Plattdüütsch / Friisk

Harald Wiberg hee en hiale rä faan böös smok biljen tu det julbuk faan Astrid Lindgren moolet.

Astrid Lindgren: Jul uun a busem

Uun det jongensbuk faan Astrid Lindgren wurdt üüb en gans fein aart an wiis at woner faan a iarst julnaacht ferteld

En kint seed bi sin mam üüb skuat an wul wat am jul hiar. Diar ferteld at mam faan en jul uun a busem. Det wiar en jul föör en lung tidj turag an uun en freem lun, man at kint siig ales so föör ham, üüs wan at ham uun hör aanj busem an üüb hör aanj büürsteed tu-draanjen hed. An det hee at mam ferteld:

Diar wiar en inj föör en lung tidj turag. Diar kaam en maan an en wüf uun't jonken loongs a wai. Jo wiar al en lung stak lepen an wiar treet. Nü wul jo hal sliap an wost ei huar. Üüb ale büürsteeden wiar dön laachten ütj. Dön lidj diar slep al an kiard jo ei am dönen, wat noch auer dön waier waanert. Jonk an kuul wiar at dediar inj föör

en lung tidj turag. Nian stäär ljocht bi a hemel.

Man bi a wai lai en letjen busem. A maan maaget a dör eeben an hääll a ljochter iin. Ferlicht wiar diar banen tiaren? Dan huar tiaren sliap, diar as at waram an dön bial waaners wiar kuul an treet.

Ja, uun a busem wiar tiaren. Jo slep al, man üüs jo a dör knarin hiard, wurd jo wreken an siig dön waaners iinkemen. An jo siig at wüf diar stunen uun a skiin faan't laacht. Man huaram at wüf so leed de inj hen uun hör busem kaam, det wost jo ei.

Ferlicht begreep jo alikewel, det at wüf kul, hongrig an treet wiar. Ferlicht begreep at a hingst, üüs at wüf hör kul fan-

gern oner sin mööning skooow, am jo tu warmin. Ferlicht begreep at at kü, üüs at wüf ham moolket an hör gud, waram moolk droonk. Ferlicht begreep at uk a schep. Dan üüs at wüf ham üüb't strä tu sliapen henlai, saamelt a schep jo trinjenam ham an waremt ham.

Do soonk stal a naacht auer a busem an auer aal dönen, wat diar banen wiar. Man üüs a naacht am jonksten wiar, diar hiart ham troch at stalen a iarst skrei faan en neibäären faantje. Uun detsalew stünj ljocht bi a hemel ale stäären ap. Ian stäär wiar grater an laachter üüs ale ölern. Lik auer a busem sted'r an ljocht mä klaaren skiin.

Nü wiar uun dediar naacht hörd üüb't fial. Jo skul hög

schep tüşaale, wat noch bütjen wiar, uk wan a wonter al kimen wiar. An dön hörd siig a stäär auer a busem an jo siig a hiale hemel apstraalin faan't laacht.

„Huaram ljocht en stäär auer üüs busem?“, fraaget dön hörd enöler. „Kem“, saad jo, „an leet üs gung an sä, wat ham diar tudraanjen hee.“ An jo streewet tüs loongs waier fol snä mä hör schep an lumer.

An uun a busem foon jo en neibäären faantje, wat uun a iaram faan sin mam lai. „A stäär ljocht auer't faantje“, saad a hörd. „Nimer tu-föören kaam en faantje uun üüs busem tu wäält.“ Det faantje skul sliap, man at jeeuw diar neder waag noch baad.

Bluat en krab jeeuw at uun a busem. Diaruun baadet at mam sin faantje. An a hingst sted stal üüb sidj an luket tu. Ferlicht begreep'r, det at faantje sin krab tu sliapen brükt.

So ferging a naacht. Det faantje slep uun't krab, dön hörd an dön tiaren sted swigin trinjenam. Ales wiar stal. An auer de ual busem ljocht a julstäär. Dan üüs ham det tudraanjen hed, wiar jul. En jul föör en lung tidj turag. A aler-iarst jul.

Bi't Nordfriisk Instituut san dönheer ütjgoowen ütjikimen: „Jul uun a busem“ (fering/tjisk), „Jül önj e busem“ (frasch/tjisk), „Jööl ön Busem“ (saking/tjisk), „Wiehnachten in'n Stall“ (plaatjtjisk/tjisk). Dön buken koooste 12,90 euro.

Texanische Moderation för plattdüütsche Filme. OLDSÉN

Tiin iir teoterseminäär for frasche kameediespaalere

NORDFRASCHLÖNJ Önj e oktober 2003 wörd tut jarst tooch da frasche kameediespaalere tu en teoterseminäär lääsidi. Aw e näide foon Aabenraa hääwe jam da floose foon Sal an e faastewääl drääwed an liird, hü huum aw e spaalteele rucht grutem snääket unti uk latjem snääke. Niimens as et jarst lacht feelen sü nau uner e luupe nümen tu wården, duch ma e tid lüp et fälli gödj. Da diilnaamere hääwe gau mafungen, dat huum et teoterspaalen, jüst sü as oudere keere uk, rucht inööwe schal. Dat gung ai iinjfäch män sü, ouers wan huum baiblaft,

koon huum rucht gödj wårde. Bait jarst toocht heet di dramaturg an ouerseeter Peter Nissen wised, hü da diilnaamere jam en teotertakst tupääs määge kooone, südat'r gödj tu spaalen as.

Gau wörd kläär, dat ai ales aw iin waagiinje tu liiren as. Än sü as önj e luup foon da iiringe jü traditsjoon wüksen, dat et äle tou iir önj e harfst en teoterseminäär jeeft. Weer bai et uurd „seminäär“ älwer miinj as: Arks tooch wised en profi da frasche kameediespaalere wase keere: Hü huum en pause inbaget an wat huum deerbai deet unti hü huum ma

rekwesite amgung.

Rejisööre as Anne Süster üt Zürich unti kameediespaalere as Hanna Plass üt München hain goue tips dänj – natörluk aw frasch. Dat, wat da profis wise, präiwe da oudere üt äin naame et flicht iinjen önj jare stöögne ap.

Tiin iir jeeft et nü äl et teoterseminäär an deer san ältsen nuch naie keere, wat huum liire koon. Dat leest tooch önj Jarplund heet Gary Funck, wat jüst en ütbildung as teoterpädagogog määget, ma da kameediespaalere rütmus döwed. Äänlik as bait doonsen hääwe da kameediespaalere liird, önjt hood matuteelen, deerma ja önj e seelew sekund dat seelew määge as da oudere, suner jam deerbai önjtukiiken. Goorai sü lacht, bit huum dat gödj haanefait, duch et luket.

Huum koon spänd weese, wat huum bai da näiste ap-treese foon da teoterfloose sü as et „Frasch klüüs“ unti „Dolores“ aw e spaalteele tu siinj fait.

Karin Haug

E Rökefloose spalt arks iir bait biikebrånen. MANFRED NISSEN

Spazeergang dörch Husum

HUSUM De Niebüller Kinner ut de Plattdüütsche Klass 5e kriegen en Lüchten in't Oog, as se de Husumer Nachtwächter wies warrn. In traditionelle Kleedaach mit Horn um de Nack un Hellebarde in'e Hand winkt Günter Sunder mit sien Holt-Latücht.

„Ik bün wull achtmol so olt as jem...“ Sodenni verklort de Nachtwächter historische Tallen. Vör bummelig 400 Jahr kreeg Husum de Stadtrechte. Vun denn an geev dat Nachtwächters in söss Bezirke. 100 Lübsche Mark un tweemol in't Johr en poor niege Schoh – dorvun musst he leven. „Hört ihr Leut' und lasst euch sagen, vom Turm die Uhr hat Vier geschlagen.“ De Klock harr blots een Wieser för de vulle Stünn. Allns is opschreven in akkurat Sütterlin bi de Nachtwächterordnung. Sogor de Döör na dat Gefängnis bi dat ole Rathuus kann he wiesen.

Denn geiht dat lang de Schlossgang an de Brueriehüser vörbi na en ole Möhlensteen. Generationen vun Familien hebben vun disse

Steen leven kunnt, verkloort he de Tiet. „Un nu kieken jem eenmol na dat Tor hen un denn na dat Husumer Veehmarkt. Schlott... De Schlossherr un de Lüüd vun dat Stadttor harrn sik jümmers in't Oog.“

„Kiek op na de klore Vullmond öwer Husum.“ Un denn vertelt he Theodor Storms Märken „De lütte Häwelmann“.

Wieder geiht dat, vörbi an dat Schlott, dat Torhuus un dat Kavalliershuus na de Nie-

stadt liekto op dat öllste Bankhuus. Günter Sunder vertelt vun dat Veehdrieven un de Husumer Veehmarkt. „Dat kunn al mol vörkamen, dat de Straat vull weer mit 15 Zentimeter dicke Kohschiet.“

Een vun de Kinner dörv de Latücht dregen. „Pass op, dat uns dat Licht nich utgeiht. Jem möten nu ganz liesen sien.“ So geiht dat in't Düstern öwer Husums öllste Karkhof vörbi an dat Ostenfeller

Buurnhuus un dat Wiehnachtshuus rin in't Westereenn. „Hier könnt jem an de Hüser sehen, wor de rieken un wor de eenfachen Lüüd leevt hebben.“ Dorto hörten de Kinner denn Storms unheimliche Geschichte vun Buhlemanns Katten.

Unheemlig schmitt dat schummerige Licht vun Husums Stratenlampen dat Konterfei vun Theodor Storm op sien egen Museum in de Waterreeg. Nu is man al meist bi de Husumer Haven un de grote Paal mit all de Ringe vun de groten Stromfloten, de Husum un Nordfreesland drapen hebben.

„Bi de letzte Stormflood weer dat Water 30 Zentimeter höger as de bi de Stormflood vun 1962.“

Mit veel Fotos un dorto lütte Autogrammkorten kummt de plattdüütsche Stadtführung toenn op de Marktplatz. De Kinner laten sik gau wedder vun en spannende, avers ok en beten unheimliche Stadtführung in de richtige Stimmung torüch bringen.

Ingwer Oldsen

Nachtwächter Günter Sunder weet för allns en plattdüütsche Antwort. OLDSÉN